

# tantadruj

priloga primorskih gledališč

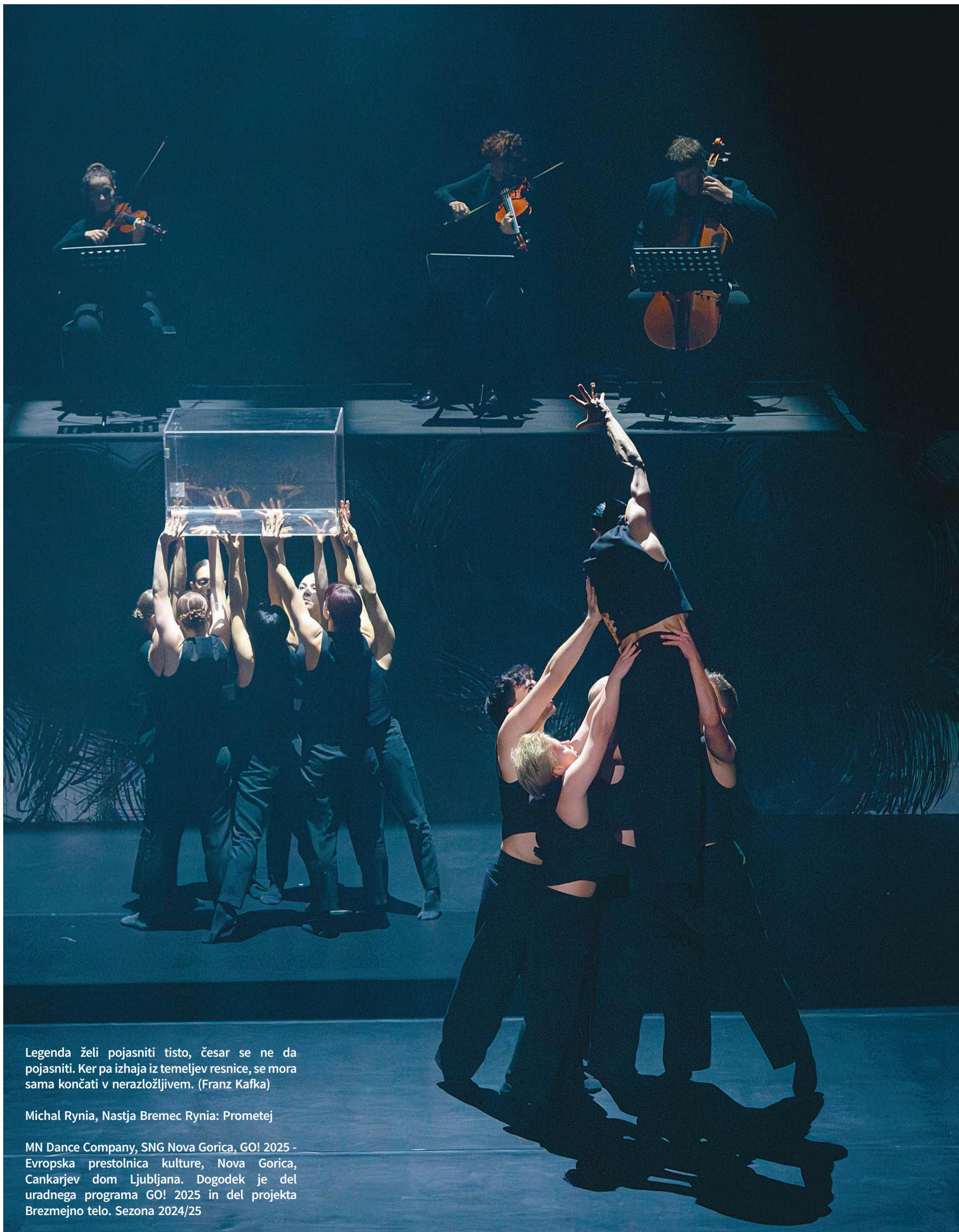
slovensko stalno gledališče  
teatro stabile sloveno

SNG  
NOVA GORICA

Gledališče Koper  
Teatro Capodistria

primorske novice

Primorski  
dnevnik



Legenda želi pojasniti tisto, česar se ne da pojasniti. Ker pa izhaja iz temeljev resnice, se mora sama končati v nerazložljivem. (Franz Kafka)

Michal Rynia, Nastja Brevec Rynia: Prometej

MN Dance Company, SNG Nova Gorica, GO! 2025 - Evropska prestolnica kulture, Nova Gorica, Cankarjev dom Ljubljana. Dogodek je del uradnega programa GO! 2025 in del projekta Brezmejno telo. Sezona 2024/25

Ivan Jevnikar - odvetnik na čelu Slovenskega stalnega gledališča

# Gledališče kot alternativa sintetičnim informacijam frenetičnega sveta

Tržaški odvetnik Ivan Jevnikar je z letošnjo sezono začel svoj mandat kot predsednik upravnega sveta Slovenskega stalnega gledališča. Po prvih mesecih opazovanja, delovanja in sodelovanja z eno najpomembnejših ustanov Slovencev v Italiji smo ga vprašali za prva mnenja in vtise.

ROSSANA PALIAGA

## • Kaj vam pomeni izziv predsedovanja Slovenskemu stalnemu gledališču?

“Predsedovanje je hkrati velika čast in sorazmerna odgovornost. To ni le funkcija, temveč priložnost, da prispevam k ohranjanju in razvoju slovenske kulturne dediščine v Trstu in širše. Slovensko stalno gledališče ima tudi v mojem srcu zelo velik pomen, saj je bil moj praded Josip Abram v osnovnem odboru društva Narodni dom v Trstu, kjer je Dramatično društvo našlo svoj prvi sedež. Tržaško gledališče ima zaradi tega posebno mesto ne samo v tem kulturnem in zgodovinskem prostoru, temveč tudi v zgodovini moje družine. Nanj vsekakor gledam kot na most med tradicijo in prihodnostjo.”

## • So vaše mnenje in pričakovanja spremenila potem, ko ste dejansko doživeli stik z delovanjem in upravljanjem te ustanove?

“V gledališče sem zahajal že v otroških letih. Vizijo, ki si jo ustvariš v zakulisju, še posebej znotraj upravnega odbora, pa je nekaj povsem drugačnega. Ko sem se poglobil v konkretno delovanje gledališča, sem bolje razumel najprej kompleksnost ustanove, tudi znotraj posameznih sektorjev, saj se sinergije zelo razlikujejo, ko govorimo o umetnikih, tehničnem osebju, upraviteljih ... Čeprav so se moja mnenja delno spremenila, se je utrdilo prepričanje, da gre za ključno ustanovo za našo skupnost in da si zasluži vso podporo.”



Nov predsednik upravnega sveta SSG Ivan Jevnikar prvič z ekipo predstave na začetku letošnje sezone

## • Katere so bile vaše prioritete v teh prvih mesecih delovanja?

“V teh prvih mesecih so bile prioritete finančnega in upravnega značaja. Novembra smo po statutu pripravili predračun za naslednje leto in smo se začeli ukvarjati s pridobivanjem novih virov dohodkov. V naslednjih mesecih pa se bomo osredotočili na program za naslednjo sezono, ki ga bo predstavil umetniški vodja.”

## • Kako gledate na nadaljevanje oz. na bodoči razvoj gledališča?

“Gledališče se mora soočiti z različnimi izzivi finančnega in tudi de-

mografskega značaja, saj vemo, da rojstva znotraj manjšine upadajo in da tudi asimilacija vpliva na oženje kroga gledalcev, kot tudi, da je veliko ljudi, ki so redno zahajali v gledališče, a iz raznoraznih razlogov niso več naši gledalci. Kot upravni odbor se lahko posvečamo vsaj pridobivanju javnih sredstev in nagovarjanju nekdanjih gledalcev. Osebnost mi posebej pri srcu tudi mlajše generacije; menim, da bi morali spoznavati in vzljubiti gledališče v mladih letih, kot alternativo sintetičnim informacijam sredi frenetičnega življenja.”

## • Ko si ogledate predstavo, je vaš pristop zdaj drugačen ali jo doživljate sproščeno, kot katerikoli drugi gledalec?

“Pristop se je nedvomno spremenil. Med ogledom posvečam svojo pozornost detajlom, kot so akustika, luči, režijski prijemi, vse do tehničnih in produkcijskih vidikov. Hkrati se trudim, da ostanim odprt in uživam v predstavi kot navaden gledalec. Kljub razdvojenosti pristopa, sem bil do sedaj skoraj vedno popolnoma zadovoljen s tem, kar sem videl in slišal na tem odru.”

Breda Pahor - deset let v SSG

## Z ljubeznijo do tržaškega gledališča

Novinarka Breda Pahor je lani zaključila dolgo dobo trojnega mandata na čelu upravnega odbora Slovenskega stalnega gledališča. Ostaja pa zelo zvesta gledalka, ki ne zamudi niti premiere v tržaški gledališki dvorani. Z njo smo izpostavili ključne trenutke in spomine v desetletnih prizadevanjih.

ROSSANA PALIAGA

## • Katera je najlepša, katera pa najtežja dolžnost predsedniške funkcije?

“Najtežja in najbolj nepričakovana je bila sindikalni spopad, ki je bila precej trda preizkušnja. Najprijetnejša pa dobre predstave, čeprav ne gre za neposredno pristojnost upravnega sveta, ki pa posredno omogoča, da gledališče lahko na oder postavi kakovostne uprizoritve.”

## • Vemo, da ste tudi velika ljubiteljica gledališča: je odnos do umetnosti na katerikoli način usmeril pristop upraviteljice?

“Nedvomno. V nekaterih težkih trenutkih, ko se moraš zaradi računov odrediti določenim stvarim, mi je bila ljubezen do gledališča, na poseben način do tega gledališča, vedno v oporo.”

## • Katera je vloga SSG znotraj slovenske skupnosti?

“Ostaja vloga, ki je skozi celotno zgodovino gledališča stalnica - in sicer skrb za jezik. Zdaj ne gre več samo za vpliv italijanščine, a tudi angleščine, kot tudi vse večje digitalizacije in uporabe mnogih medijev, ki preoblikujejo način izražanja. Kar ne velja samo za mlajše generacije.”

Druga vloga je novejša: gledališče mora spodbujati ustvarjalnost gledališčnikov, a tudi mnogih drugih profilov, ki pripomorejo k njegovemu življenju. Tretja vloga pa je dejstvo, da ne le Slovensko stalno gledališče, am-



Breda Pahor, ki je deset let predsedovala upravnemu odboru SSG, je zdaj navdušena gledalka.

pak vsako gledališče današnjega časa mora biti vpeto v širšo stvarnost, v mrežo tudi izvengledaliških ustvarjalnih centrov. Skupaj moramo osmišljati dejstvo, da smo ljudje in znamo drugače živeti, tudi preko kulture.”

## • Kateri je bil najtežji mandat?

“Bili so precej različni. Prvi je bil najbolj razburljiv z vseh vidikov, saj se je začel z osporavanjem moji izvolitvi, nakar so prišle na dan številne do tedaj nedorečene problematike na upravni ravni, da ne govorimo o razhajanjih v umetniški sferi. Mogoče pa se mi je zdelo bolj stresno, ker sem bila novinka.

Ko gledaš na gledališče od zunaj, vidiš določene stvari, ko si 'noter' pa je videti vse drugače.

Moram povedati, da so se na koncu razmere ustalile, kar je dobro in potrebno za razvijanje ustvarjalnosti. Sem zadovoljna, da nam je uspelo z različnimi javnimi sredstvi urediti Kulturni dom, ki predstavlja zelo velik zalogaj za upravitelje. Vmes je bila še pandemija, kar je dodatno otežilo proces, a smo ga uspešno zaključili.”

## • Govorili ste o stvareh, ki jih vidi samo, kdor dela v gledališču. Kateri izmed teh bi bilo vredno spoznati tudi "izven"?

“Mogoče je zanimivo, kako nastaja predstava. Nekoč se je temu posvečalo več pozornosti. Danes se preprosto usedeš v dvorano in pasivno čakaš, naj ustvarjalci pokažejo, kar znajo. Ne zagovarjam gledališča, kjer se igralci in publika stalno pogovarjajo, a bi priporočala globlji vpogled v proces dela. Osebnost me zelo zanima branje tekstov, kako iz tistih besed nastanejo dejanja, gibi, glasba, magija, ki oživi na odru.”

## • Katera je ovira, ki jo mora SSG premestiti?

“Odnos gledalcev. Ošibitev zanimanja do gledališke umetnosti je splošen pojav, ki je v našem primeru še bolj potenciran. Publika je ali zelo mlada ali starejša, primanjkujejo pa vmesne generacije, ki bi se jim morali približati. Kar pomeni načenjati teme, ki so jim mogoče bližje. Predvsem pa pomeni vnašati tehnološko sodobnejše prijeme, s katerimi lažje dokazujemo, da je tudi gledališče zelo sodobna govorica. Ljudje so navajeni na vizualizacijo in danes se v gledališču lahko čara skoraj kot v filmu, čeprav kot nekdanja upraviteljica vem, da je vse to vezano na finančno dotacijo ... Potrebna sta dva elementa: ustvarjalnost in sredstva. Pri slednjih se večkrat zatakne. Vsebin nikoli ne zmanjka, a bomo lahko v korak s časom stopili le s podporo sodobnejših tehnoloških prijemov.”

## • Kaj bi želela našemu gledališču?

“Da bi znalo samostojno razvijati lastno ustvarjalnost.”

Od postaje do postaje - celodnevno dogajanje ob odprtju Evropske prestolnice kulture -EPK GO! 2025

# Vodnik po slavnostnem odprtju Evropske prestolnice kulture GO! 2025

V soboto, 8. februarja 2025, se bo v somestju Nove Gorice in Gorice tudi uradno začela Evropska prestolnica kulture 2025 Nova Gorica - Gorica, prva čezmejna evropska prestolnica kulture. Osrednji dogodek odprtja evropske prestolnice kulture bo umetniški spektakel ob 18. uri pred občinsko palačo v Novi Gorici, ki nastaja pa pod taktirko pobudnice projekta in umetniške svetovalke EPK Nede Rusjan Bric.

Organizatorji vabijo vse, da skupaj pozdravijo začetek tega edinstvenega, vrhunskega, brezmejnega leta umetnosti in kulture s celodnevno čezmejnimi dogajanjem. Podrobnosti o odprtju objavljamo v tokratni prilogi Tantadruj, še več pa jih bodo razkrili konec meseca.

## Gorica

**10.00** I Železniška postaja Gorica I začetek čezmejne povorke v spremstvu pihalnega orkestra

**10.45** I Trgovski dom I priključitev združenega orkestra slovenske in italijanske policije

**11.15** I Travniki • Piazza della Vittoria I kulturni program z nagovorom županov obeh občin

**13.15** I čezmejna povorka od Travnika do Carinarnice s kulturnim programom

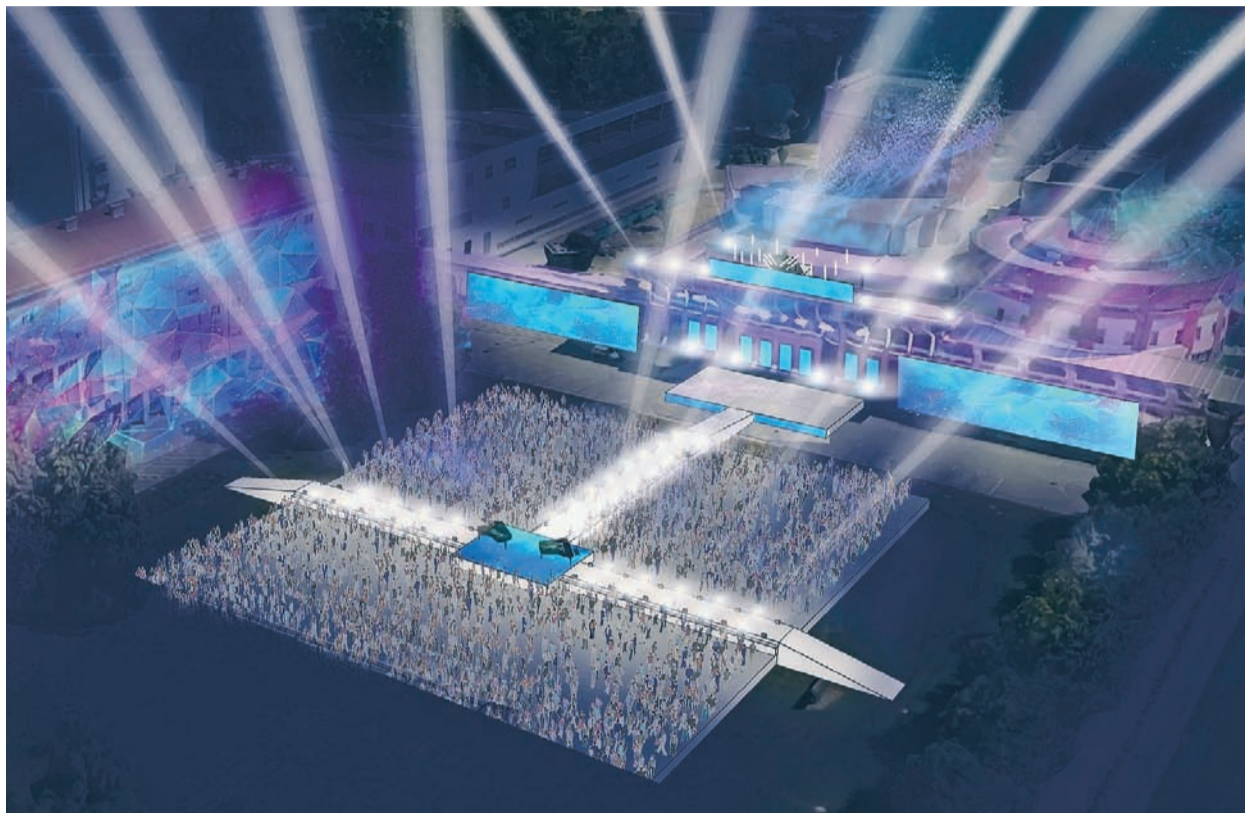
## Trg Evrope

**16.00** I uvodna slovesnost z nagovori (dostop za javnost omejen)

Pomembno: udeležba bo zaradi prostorskih omejitev in poostrelega varovanja možna v manjšem obsegu; omogočen bo prenos v živo na Bevkovem trgu in Travniku.

## Nova Gorica

**14.00** I prehod čezmejne povorke pri Carinarnici, nadaljevanje preko Erjavčeve ulice in Rusjanovega trga



Po celodnevnom dogajanju bo 8. februarja osrednja slovesnost odprtja EPK zvečer na trgu Edvarda Kardelja.

FOTO: GO! 2025

do Bevkovega trga. Atraktiven program s 1400 nastopajočimi

**15.00** I Bevkov trg I nagovor županov obeh občin I stojnice s hrano in pijačo

**16.00-18.00** I Trg Edvarda Kardelja I zbiranje na prizorišču

**18.00** I Trg Edvarda Kardelja I umetniški spektakel, osrednji dogodek odprtja evropske prestolnice kulture

## Brezmejna zabava • Borderless party

Nekatera velika imena, ki bodo praznično odprtje EPK popeljala tudi v pozno noč, bodo razkrili na bližnjem novinarskem srečanju.

## Gremo! Brezmejno - Povorka

V povorki oziroma paradi, ki se ob 10. uri začneja na železniški postaji v Gorici, bo sodelovala pisana družina ustvarjalcev vseh vrst in žanrov. V Novo Gorico se bo prelila ob 14. uri ob carinarnici na Erjavčevi ulici, sodelovalo bo več kot tisoč udeležencev. Režiserki in koordinatorica povorke sta **Jasmin Kovic**, ki sodeluje z umetniškim vodjo **Stefanom Palaferrijem** na goriški strani, in **Tamara Babić Nikiforov** na novogoriški, novogoriško povorko koordinira Javni sklad za kulturne dejavnosti Ob-

močna izpostava Nova Gorica.

Pisani in glasni spreved se bo začel ob 10. uri pred goriško železniško postajo, od koder se bodo udeleženci podali po Korzu do Ljudskega vrta. Na čelu spreveda bo čezmejni pihalni orkester Gong, ki mu bodo sledile druge godbe, med potjo se jim bodo pridružili glasbeniki, plesalci, folklorni plesalci, ki bodo Gorici vsi skupaj izrekli dobro jutro. Ob Trgovskem domu oziroma Ljudskem vrtu bosta skupaj nastopila orkestra slovenske in italijanske policije. Približno ob 11.15 naj bi spreved dosegel Travniki, dogovarjajo se, da bi takrat naenkrat zadoneli zvonovi po vsem mestu. Na Travniku bo prav tako kulturni program, spregovorila bosta oba župana, **Rodolfo Ziberna** in **Samo Turel**. Ob 13. uri bo spreved krenil proti Škabrijelovi ulici, med potjo bo še nekaj glasbenih nastopov.

Pred palačo Attems-Petzenstein je ob 13.15 predviden nastop nižje srednje šole Ivana Trinkina (zapeli bodo pesem **Patrika Quaggiata**). Pri dogodku bodo med drugim sodelovali tudi različni zborovski sestavi. Za presenečenje med sprevedom bodo organizatorji poskrbeli s "Sfero" znamenitega italijanskega umetnika Michelangela Pistoletta, vendar še ni znano, kje se bo umetnina "zakotalila".

Italijanski ustvarjalci bodo ob 14. uri ob nekdanji carinarnici na Er-



Neda Rusjan Bric

javčevi ulici čezmejno povorko predali slovenskim ustvarjalcem. Plesalke na svili (Aerial Circus) bodo s plesom na železni konstrukciji simbolno prikazale združenost evropskih narodov, sledili bodo prepleteni nastopi tolkalcev, združenih pevskih zborov (21 primorskih zborov), kotalkarjev (KUK Nova Gorica), rolkarjev (GO Sk8), plesalcev (Plesna šola PRO DC), ki bodo gledalce po Erjavčevi ulici popeljali do združenih slovenskih in italijanskih pihalnih orkestrov z mažoretkami (Twirling) na čelu, artisti, klovnovi in akrobati (Zavod Bufeto) ter navijači (ŠK Twist).

Pri Krajevni skupnosti Nova Gorica bodo parado prevzele folklorne skupine (slovenska folklorna skupina Na Placi in folklorna skupina Gartrož, srbska folklorna skupina Sloga in makedonska folklorna skupina Ohridski biseri). Parada se bo za trenutek ustavila ob stopnicah Eda centra, na katerih bodo združeni pevski zbori zapeli ob plesni spremljavi orientalskih plesalk Nefes, ki bodo gledalce nato popeljale do Kidričeve ulice, kjer bodo že čakali združeni pihalni orkestri in parado spremljali do Bevkovega trga. Tam se bo zaključila z nastopom ustvarjalcev zavoda Bufeto in pesmijo *Gorica je na mapi*, ki jo bosta interpretirala glasbenika **Ja-Sha** in **DJ Emily**. Dogajanje bosta povezovala igralca **Andrijana Boškoka** in **Martin Gerbec** (Kulturno-umetniško društvo Ni Da Ni).

## Nastopajoči na odprtju GO! 2025

- Aerial Circus (3 plesalke na svili)
- Združeni pevski zbori (400 pevcev):
- Mladinski pevski zbor KRAS Opatje selo
- Mešani pevski zbor Jože Srebrnič Deskle
- Ženski pevski zbor Društvo žena Miren Orehovlje
- Mešani pevski zbor Pobratimija
- Voklani ansambel Reunion
- Mešani mladinski pevski zbor Šempeter-vrtojba
- Vokalna skupina Chorus'97 Miren
- Mešani pevski zbor Vrtojba
- Vokalna skupina Briške Trcinke
- Kulturno društvo Ženska vokalna skupina Zimzelen Nova Gorica
- Mešani pevski zbor Primorje Ajdovščina
- Ženski pevski zbor Sanje
- Mešani pevski zbor Ciril Silič Vrtojba
- ŽePZ Soča kulturno društvo Slavec Solkan
- Vokalna skupina VoxDiversa
- Skupina Concordia
- Ženski pevski zbor Rože Nova Gorica
- Kulturno društvo Mešani pevski zbor Nova Gorica
- Kulturni društvo Slavec - Ženski pevski zbor SOČA Solkan
- Moški pevski zbor Franc Zgonik Branik
- Mešani pevski zbor AmorVincit
- Klub za umetnostno kotalkanje Nova Gorica (30 kotalkarjev)
- Plesna šola Pro DC (100 plesalcev)
- Združeni pihalni orkestri in mažoretke (200 glasbenikov in 30 mažoretke):
- Goriški pihalni orkester
- Banda civica Citta di Monfalcone APS
- Societa Filarmonica G.Verdi APS Ronci dei Legionari
- Filarmonica di Turiacco
- Pihalni orkester Vogrsko
- Prvačka pleh muzika
- Twirling - mažoretno društvo Nova Gorica
- Zavod Bufeto (10 akrobatov, klovnov, artistov)
- Športni klub Twist (30 navijačev)
- Folklorno društvo Na placi (15 folkloristov in glasbenikov)
- Folklorno društvo Gartrož (15 folkloristov in glasbenikov)
- Srbsko kulturno društvo Sloga (30 folkloristov in glasbenikov)
- Makedonsko kulturno društvo Ohridski biseri (30 folkloristov in glasbenikov)
- Plesna skupina Nefes
- (14 plesalk, Kulturno in prosvetno društvo Franc Zgonik Branik)
- Raper Ja-Sha in DJ Emily

## Odštevanje do začetka tudi za 2000 nastopajočih

"Priprave so v polnem teku, vsi že komaj čakamo začetek. Celodnevno dogajanje smo razdelili na štiri dele. Prvi del se bo začel na goriški železniški postaji, drugi bo osrednji slovesni dogodek na trgu Evrope, tretji bo umetniški spektakelski del na trgu Edvarda Kardelja in četrti brezmejna zabava na obeh omenjenih trgih, dodatnih dveh glavnih trgih mest in drugih manjših prizoriščih v obeh mestih. Imena izvajalcev oziroma nastopajočih naj za zdaj ostanejo še skrivnost, razkrijemo jih na novinarskem srečanju prihodnji teden. Naj pa že zdaj povabim vse, saj bo zagotovo vsakdo našel nekaj zase in svoj okus," pravi režiserka otvoritvene slovesnosti GO! 2025 **Neda Rusjan Bric**, ki napoveduje, da bo zgodovinskem kulturnem dogajanju vpetih več kot 2000 nastopajočih. Ob 16. uri bosta na trgu Evrope na uradni slovesnosti občinstvo nagovorila tudi predsednica RS dr. **Nataša Pirc Musar** in predsednik Italijanske republike **Sergio Mattarella**. Največ obiskovalcev in vrhunec programa pričakujejo na umetniškem spektaklu ob 18. uri na trgu Edvarda Kardelja, pred mestno hišo in SNG Nova Gorica, ko bo moč občutiti utrip umetnosti prihajajočega leta, kjer pa bo slavnostni govornik predsednik vlade RS in Novogoričan dr. **Robert Golob**.

Predstavitve ekipe nastopajočih nove plesne uprizoritve *Prometej*

# Kaj Prometeji prinašajo človeštvu?

Drevi bo ob 20. uri na velikem odru SNG Nova Gorica na ogled premiera plesne uprizoritve *Prometej* v koreografiji Michala Rynia in Nastje Bremec Rynia. Projekt je nastal v sodelovanju s SNG Nova Gorica, GO! 2025 ter ob podpori Mestne občine Nova Gorica in Ministrstva za kulturo Republike Slovenije. Je del uradnega programa GO! 2025, projekta *Brezmejno telo - Borderless Body*, v okviru katerega je v Novi Gorici nastal mednarodni plesni ansambel. Istoimenska predstava *Brezmejno telo* pa bo v solkanskem kamnolomu predstavljena julija.

**ANA KRŽIŠNIK BLAŽICA**  
Dramaturginja uprizoritve,  
SNG Nova Gorica

**V** *Prometeju* poleg koreografov pleše še deset plesalcev, ki prihajajo iz Francije, Italije, Japonske, Makedonije, Nizozemske, Nove Zelandije, Slovenije, Švice in Švedske. Nastopa tudi Godalni kvartet **Dissonance Ensemble** iz Ljubljane. Uprizoritev raziskuje mit o prinašalcu ognja med ljudi, ukradenega sebičnim bogovom. Zaradi plemenite neustrašnosti pri kljubovanju božji nadoblasti, za prizadevanje za napredek, svobodo in resnico je *Prometej* postal reprezentativen lik razsvetljenstva, poln simbolike, umetniški lik, in navdih mnogim humanistom, umetnikom in znanstvenikom. Hkrati pa tudi svetoskrunc božjega reda, ki predstavlja tveganje pretiravanja ali nenamernih posledic, saj njegova prizadevanja lahko povzročijo tudi tragedijo. Sodobni *Prometeji* lahko torej ljudem prinesejo napredek, vendar ima ta pogosto dvojni učinek. Tudi uničujoč. *Prometej* in *Pandora* - z njeno skrinjico, polno tegob, nesreč in boleznih, so bogovi v tem mitu kaznovali ljudi - sta kot dve strani enega kovanca, dobro in slabo, vstopna in izstopna točka človeštva. Predvsem pa uprizoritev poskuša ugotoviti, kaj današnji *Prometeji* prinašajo človeštvu in kaj je pravzaprav tisto, kar človeštvo v tem zgodovinskem trenutku najbolj potrebuje.

O izkušnji ustvarjanja predstave in dela v mednarodnem ansamblu pripovedujejo tudi plesalci, ki se obenem predstavljajo v naši prilogi.

## Alexander Belin

Sem 19-letni plesalec s Švedske. MN Dance Company je bila vroča tema v mojem prvem letniku Kraljeve švedske baletne šole pred tremi leti. Vedno me je zanimala fizičnost v njihovem delu ter prilagajanje vse bolj digitalnemu in globaliziranemu svetu. Ko sem izvedel za avdicijo, sem se takoj prijavil in v veliko čast mi je, da sem zdaj tukaj. Zame je zgodba o *Prometeju* zgodba o izdajstvu in egalitarizmu. Moj izziv v procesu, kot nosilcu vloge Zevsa, je razumeti čustva izdajstva tega boga, ki je *Prometeja* kaznoval za njegova dejanja. Vse to je bila poučna izkušnja in čudovito je bilo s prvega sedeža opazovati proces oblikovanja uprizoritve.

## Nathan Dhugues

Star sem 20 let in prihajam iz Francije. Dve leti sem treniral v Mladinski baletni šoli v Ženevi, zdaj pa sem plesalec ansambla MN Dance Company. V delu s skupino uživam in to je



*Prometej* mednarodnega ansambla MN Dance Company bo pod okriljem projekta *Boderless Body - Brezmejno telo*, dela uradnega programa EPK GO! 2025, premierno zaživel drevi v SNG Nova Gorica.

moja prva profesionalna izkušnja, ki me je koreografsko in umetniško obogatila. Izjemno zanimivo se mi zdi, kako v uprizoritvi pristopimo k mitu, kako ga oživijo scenografija in vizija koreografov.

## Rebecca Granzotto

Prihajam iz Italije, z MN Dance Company sodelujem od leta 2023 in ne bi mogla biti srečnejša, da sem sprejela to odločitev, saj **Nastja** in **Michal** nikoli nista dovolila, da bi bil proces dolgočasen in sta s svojimi ustvarjalnimi idejami ter načinom dela vedno preseglala vsa moja pričakovanja. Delo na tem grškem mitu mi je omogočilo, da sem ga ponovno odkrila, videla v njem nekaj novega, aktualnega. Poleg tega mi je bila zamisel o vključitvi Kafkovega besedila v uprizoritev zelo blizu, saj je eden mojih najljubših pisateljev in je bil tudi izhodišče za mojo maturitetno nalogo.

## Iva Ilievska

Prihajam iz Makedonije in ples je del mojega življenja, odkar pomnim. Po srednji baletni šoli, ki sem jo obiskovala v Srbiji, sem se pridružila MN Dance Company, kjer plešem eno leto. In vsak trenutek, ki ga preživim na vajah, je neverjeten. Njihova zavezanost umetniškemu in inovativnemu pripovedovanju zgodb mi je omogočila raziskovanje novih ustvarjalnih vidikov. Uprizoritev je vznemirljiva priložnost za odkrivanje globlin človeške moči in se ukvarja s temami žrtvovanja in razsvetljenja. Občinstvu tudi omogoča, da najde skrito zgodbo ter svoj način doživljanja in razumevanja.

## Eri Nishibara

Prihajam z Japonske in svojo kariero sem začela kot baletna plesalka. Delala sem v Romuniji, na Madžarskem, Nizozemskem in v Nemčiji, od leta 2021 pa sem članica MN Dance Company. Delo z njimi je v meni prebudilo dele, za katere nisem vedela, da obstajajo - zaradi česar je moje

življenje bolj izpolnjujoče in radostno. V uprizoritvi imam vlogo Orla, ki je neposredna, zato upam, da bom s svojim plesom gledalce še globlje pritegnila v predstavo.

## Manon Veenstra

Sem nizozemska študentka plesa in z MN Dance Company plešem v okviru svojega pripravništva. Plesati sem začela že zelo mlada in kmalu mi je bilo jasno, da želim to početi vse življenje. Po predprofesionalnem izobraževanju na Univerzi za umetnost Codarts v Rotterdamu na Nizozemskem sem nadaljevala diplomski študij sodobnega plesa na ZHDK v Zürichu v Švici. Zgodba o *Prometeju* me je spodbudila k razmišljanju o različnih temah v povezavi z globalnim razvojem dogodkov, pa tudi o svoji vlogi in kako se ta prevaja v moje življenje. Če sem iskrena, imam ob tem več vprašanj kot odgovorov, a dokler nanje poskušamo odgovoriti iskreno, verjamem, da je bila naša misija opravljena - vsaj zame. In ker me je vedno zanimala tudi glasba, je to, da nastopamo s štirimi neverjetnimi glasbeniki in opazujemo, kako glasba nastaja med ustvarjalnim procesom, čarobna izkušnja. Še posebej, ko se vsi elementi uprizoritve združijo.

## Luka Vodopivec

Svojo plesno pot sem začel pri štirih letih, pri šestih pa sem začel plesati hip hop v izobraževalnem programu MN Dance Company in pozneje modern fusion, v katerega sem se takoj zaljubil. Po letih treningov sem se leta 2021 pridružil MN Dance Company kot profesionalni plesalec. Do leta 2024 sem plesal v številnih uprizoritvah, kot so *Icarus*, *Perpetuum mobile*, *To the Moon and Back*, *Distanca* in številne druge. Pri *Prometeju* sem užival tudi v procesu pomoči pri snovanju scenografije. Zelo sem navdušen in vesel, da lahko javnosti predstavimo novo stvaritev, pa tudi možnosti, da sem del prihajajoče prestolnice kulture GO! 2025.

## Lucy Woodhouse

Prihajam z Nove Zelandije in med študijem na ZHDK v Zürichu opravljam pripravništvo v MN Dance Company. Biti plesalka v predstavi *Prometej* je bil zame zelo zanimiv izziv, v katerem sem lahko uporabila številne dele svojega plesnega in celo glasbeno-gledališkega znanja. Prav tako je bilo zelo navdihujoče videti to večmedijsko ustvarjanje in opazovati, kako se različni vidiki umetnosti na odru sestavljajo. V otroštvu sem vedno oboževala grške mite - kako se prepletajo, spreminjajo skozi čas in kako so vsa ta stoletja pozneje še vedno povezani s človeštvom. Všeč mi je, da obstajajo različne verzije mita o *Prometeju*. To je velik razlog, zakaj je ples tako odličen način za abstraktno predstavitve tega mita, saj resnično omogoča občinstvu, da oblikuje svoje mnenje.

## Elia Zahnd

Prihajam iz Švice. Delo in ustvarjanje *Prometeja* je bilo navdihujoče potovanje. Mit o *Prometeju* je mogoče interpretirati na veliko različnih načinov, zato je tako brezčasen in lep. Fizično raziskovanje različnih čustev, tem in celo predmetov, kot sta škatla ali vrv, je ta ustvarjalni proces naredilo neverjetno vznemirljivo. Omogočil mi je, da sem se globoko povezal s temami projekta ter si kot umetnik in posameznik postavil izziv.

## Stefania Pisapia

Plesati sem začela že zelo zgodaj, in sicer klasični balet in moderni ples. Lani sem se odločila poglobiti svoje znanje o sodobnem plesu, zato sem se udeležila nadaljevalnega tečaja v Vidmu in medtem spoznala MN Dance Company. Potem, ko sem bila del njihovega poletnega programa Summer Dance Intensive 2023 in 2024, sem dobila priložnost, da pri njih opravljam pripravništvo, tako da sem zdaj zaradi te pomembne izkušnje nekoliko bližje svoji veliki želji, da bi postala profesionalna plesalka sodobnega plesa. •

## Ensemble Dissonance

Ansambel **Ensemble Dissonance**, čigar ustanovitelj in umetniški vodja je violončelist **Klemen Hvala**, sestavljajo uveljavljeni glasbeniki iz Ljubljane, ki delujejo v različnih komornih zasedbah, so nepogrešljivi gostje Festivala Ljubljana in člani Orkestra Slovenske filharmonije ter Simfoničnega orkestra RTV Slovenija. So profesorji na ljubljanski Akademiji za glasbo in samostojni glasbeni umetniki. Ansambel je promotor komorne glasbe na najvišji umetniški ravni: naroča nove skladbe, zlasti slovenskih skladateljev, sodeluje s svetovno znanimi umetniki in mladimi ustvarjalci ter promovira bogato glasbeno zgodovino mesta Ljubljane. Organizira lastni komorni cikel, koncertira po vsej Sloveniji in v tujini ter se posveča glasbenemu založništvu. Med zadnjimi večjimi diskografskimi dosežki ansambla je nominacija za nagrado Grammy 2025 za album *Entourer*. Programi Ensemble Dissonance so inventivni, drzni in povezujejo vsebine različnih glasbenih obdobij, slogov in žanrov. Ansambel tokrat prvič sodeluje s slovensko skladateljico in oblikovalko zvoka **Matejo Starič**, večletno sodelavko MN Dance Company, ter z belgijskim skladateljem **Sebastianom Balom**, ki je za uprizoritev *Prometej* napisal izvirno glasbo za godalni kvartet.

Nekaj misli projektu Dodekalogija 1972–1983 na pot

# Bolj igra kot katerakoli igra

Zapletena beseda:

dodekalogija - dvanajst predstav, pet gledaliških hiš, stadion, predstava za enega gledalca v počitniški prikolici, Evropska prestolnica kulture, Tomi Janežič, goriška regija, dve državi - pardon pet, cel kup nekaj letnic, ki bore malo povedo ... Kaj lahko od takega projekta pričakuje gledalec? Bodo na ogled res peturne predstave, bomo res morali brati nadnapise, je treba videti vse predstave v pravilnem vrstnem redu, da ima ogled smisel? Kaj, če kakšno izpustimo? Je to sodobna umetnost, bomo sploh kaj razumeli?

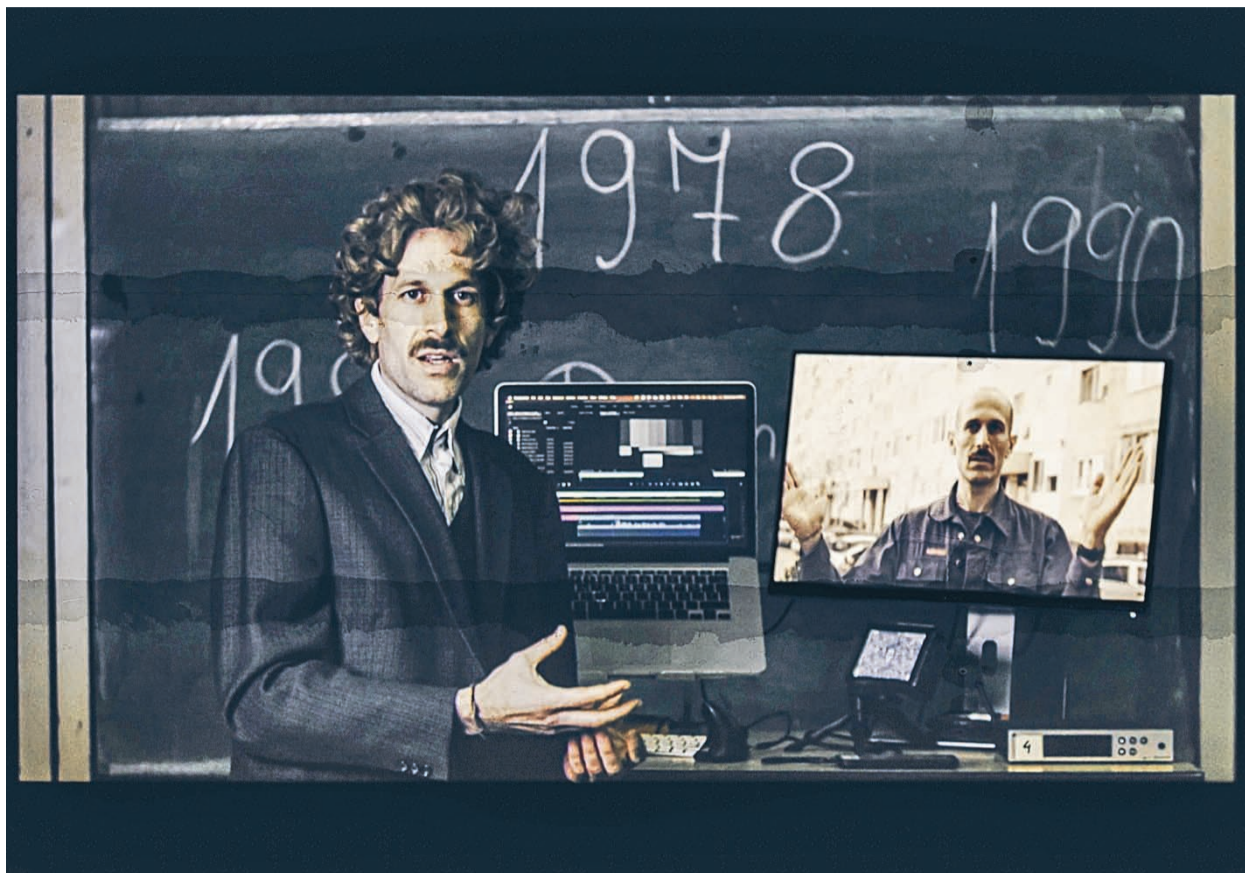
**MARKO BRATUŠ**

umetniški vodja SNG Nova Gorica

Vprašanj je veliko več kot odgovorov, še posebej v tem trenutku, ko celoten projekt še ni dokončan.

Vsekakor pa lahko po že narejenem sklepamo, da če kaj, potem bo nekaj svežega, novega, nekaj, česar v našem gledališkem okolju nismo vajeni, a se ob ogledu obenem počutimo tako domače, kot da smo z ustvarjalci skupaj odraščali. Gledališče, ki v resnici ni gledališče, igra, ki ni igra, kot smo je vajeni - oziroma ki je veliko bolj igra kot katerakoli igra, ki smo jo videli do zdaj.

Če lahko kaj rečemo za predstave **Tomija Janežiča**, je to dejstvo, da gre v raziskovanju gledališke teme vedno do konca. Če že ne do konca, pa vsaj do tja, do koder je v danem trenutku moč iti. In za tokratni projekt, ki predstavlja enega od glavnih projektov Evropske prestolnice kulture GO! 2025, se je Tomi odločil, da se bo poglobil v svoje novogoriške korenine, v okolje, v katerem je odraščal. In bolj kot je kopal po preteklosti, bolj so na plano prihajale zgodbe, lokalne posebnosti, mednarodne povezave – in kaj kmalu je postalo jasno, da se



Prva uprizoritev projekta Dodekalogije 1972–1983 je bila predstava 1978, ki je premiero doživela decembra 2023 v Temišvaru.

FOTO: GUIDO MENCARI



Marko Bratuš in Tomi Janežič

zgodbe o goriški regiji preprosto ne da povedati v eni predstavi in zgolj na en način. In tudi, da je goriška zgodba veliko globlje vpeta v zgodovino Evrope kot zgolj, da na tem območju obstaja somestje nove in stare Gorice, kjer prebivajo Slovenci, Italijani in Furlani.

Iz teh premislekov je nastal koncept dvanajstih uprizoritev, ki bo Novo Gorico povezal z ostalimi deli nekdanje bivše države: galicijskim Ivano-Frankivskom v Ukrajini, kjer so se na ruski fronti bojevali naši pradedje, Novim Sadom, najbolj narodnostno mešanim mestom v bivši Jugoslaviji, ter Temišvarom, ki ima z Gorico zanimivo trgovsko povezavo. Tako kot izbor produkcijskih partnerjev bo pester tudi format predstav. Moč bo videti tako predstavo za enega gledalca v

počitniški prikolici kakor enkratna dogodka na stadionu ter na novo zgrajenem amfiteatru. Ogledali si bomo lahko tudi predstavo o predstavi, dve gostujoči predstavi iz tujine, predstavo v Ustvarjalnem centru na Kruščah, dve predstavi v Mladinskem gledališču ter dve predstavi in zaključni dogodek v SNG Nova Gorica. Edino na ta način je mogoče zaobjeti kompleksnost goriškega kulturnega prostora. Pa še to zna biti, da ne bo dovolj.

Poleg omenjene gledališke pestrosti gledalec lahko pričakuje, da se bo potopil v gledališko izkušnjo, da bo postal del skupnosti, kar je v današnjem času še posebej pomembno. Da se bo na nostalgичno popotovanje odpravil skupaj z ljudmi, ki bodo na začetku poti neznanci in s katerimi si bo ob

koncu leta delil unikatno gledališko izkušnjo.

In ne - nikakor ni treba videti vseh predstav, da bi se lahko vključili v gledališko izkušnjo *Dodekalogije 1972-1983*, tudi vrstni red ogleda ni zares usoden za razumevanje pripovedi, nadnapisi bodo vsekakor ključni del predstav, še posebej tistih, ki niso narejene v slovenskem jeziku in nenazadnje - da, nekatere predstave bodo vsekakor daljše kot običajno. Ampak predstave Tomija Janežiča niso običajne predstave, prej bi jih lahko opisali kot odprto sobivanje na določeno temo, dostopno čisto vsakemu, ki je pripravljen predstavi stopiti nasproti. Tokratno sobivanje bo na temo Gorice med leti 1972 in 1983. Lepo vabljeni v našo družbo. •

## ZGODBE DODEKALOGIJE 1972-1983

### 1972

**TOMI** Zdaj vidim, da mi je Ljubomir pisal. Aha.

Ljubomir je igralec iz Ivano-Frankivska in sem ga prosil, če bi ...

Živjo, Ljubomir. Me slišiš?

Blup blup. Slaba internetna povezava.

**LJUBOMIR** Ja! Daj mi sekundo.

**TOMI** Ljubomir ...

**LJUBOMIR** Halo, halo!

**TOMI** Ljubomir, najprej srečno novo leto!

**LJUBOMIR** Tudi tebi! Srečno novo leto. Vse najboljše tebi in tvoji družini.

**TOMI** Imam eno majhno prošnjo. Snemamo fragmente zgodb za leto 1972, za začetno predstavo *Dodekalogije*. Tukaj smo, v prikolici Adria. Ljubomir, a nisi ravno ti omenil prikolice Adria v svoji zgodbi?

**LJUBOMIR** Ja, moj oče, ko je bil brezdomen in je bil takrat v Gorici, je našel prikolico, Adria prikolico, in je nekaj časa živel v njej. Ne vem, kako dolgo ...

**TOMI** In tukaj imamo predmete - imamo tudi bankovec za 20.000 lir s

Tizianom, ki je spremenil življenje tvojega očeta ...

**LJUBOMIR** Drži. Morda mu je rešil življenje ... Morda je ta bankovec omogočil, da sem zdaj tukaj.

**TOMI** Vse bi bilo drugače, če ne bi bilo tega bankovca. Tvoj oče in kasneje tvoja mama sta šla v tujino zaradi tebe ...

**LJUBOMIR** Ja, ja.

**TOMI** Imamo tudi obleko tvoje babice; v predstavi 1975 omenjamo to obleko in tvojo babico ...

**LJUBOMIR** To je čudovita obleka, zelo lepa, veliko mi pomeni, ker je kot neka skrivnostna obleka, veš. Nihče se je ni smel dotikati, bila je nekaj svetega.

**TOMI** Ljubomir, bil si tukaj v Novi Gorici, ko smo imeli vaje, ampak bil si tukaj tudi kot otrok, kajne?

**LJUBOMIR** Ja, ja ...

**TOMI** Bi pozdravil gledalca? Ta predstava je za enega gledalca ali gledalko naenkrat ...

**LJUBOMIR** Živjo, živjo, prijatelj, prijateljica, zelo si lahko srečen, srečna, da si tukaj ...

/.../

**STANE** Ta obleka, je to obleka, o kateri smo govorili? Je to ta, ki nikoli ni bila oblečena?

**TOMI** Ja, to obleko je kupil mož zanj kot presenečenje. Ta zgodba je na neverjeten način povezana z Gorico in Novo Gorico. Ja, obleka. Ja. In on tukaj v Novi Gorici prejme klic, da mu je žena umrla.

Ko so Nemci okupirali Ukrajino, tako kot v drugih krajih, so odpeljali s sabo ljudi. Ne govorim o taboriščih, ampak za služabnike ... In tako so jo odpeljali kot mlado punco, bila je stara šestnajst, ko so jo odpeljali. Najprej v Nemčijo. Ko pa so Nemci prišli v Italijo, je šla z njimi. Ona je bila z njimi štiri leta. Ko je bila stara dvajset, je bilo konec vojne in je bilo vprašanje, ali naj se sploh vrne, kje naj živi naprej, kako ... In se je odločila, da se vrne. In ko se je vrnila ob koncu vojne, tam ni bilo več nikogar in je mislila, da bo vedno sama. Ampak potem sreča moža in imata tudi otroke. Ona pri tem nemškemu paru, pri katerem je delala, delala ...

**STANE** Prisilno ...



Prizorišče predstave 1972 za enega gledalca je Adrijina prikolica.

**TOMI** Ja ... No, ona je z njimi živela v Gorici. In ko je njen mož trideset let kasneje odhajal v Novo Gorico, ker je bil tukaj mednarodni atletski miting ... Ko je on odhajal, je rekla: "No, tam čez, tam čez mejo sem jaz bila." Tam je tisto mesto, v katerem je bila trideset let pred tem ... •

**Odlomek iz predstave za enega gledalca 1972, enega izmed dvanajstih gledaliških projektov Dodekalogije 1972-1983 Tomija Janežiča, ki se bodo v okviru GO! 2025 zvrstili tekom celega leta 2025. Predstava 1972 je na ogled v foyerju SNG Nova Gorica vse leto 2025.**

Pogovor z režiserko Tijano Zinajić pred krstno uprizoritvijo dramatisacije romana *Dnevi zavrženosti*

# Predstava o ženski, ki jo bodo gledali tudi moški

V Gledališču Koper bodo v začetku prihodnjega meseca krstno uprizorili dramatisacijo romana *Dnevi zavrženosti* (2002), v katerem najbolj priljubljena in enigmatična italijanska pisateljica Elena Ferrante spregovori o ženski, ki se po moževem odhodu k drugi, mlajši, sesuje v nič. Priredbo romana podpisujeta igralka Urška Taufer in dramaturginja Nina Kuclar Stiković, režiserka uprizoritve Tijana Zinajić pa poudarja, da tako roman kot njegova priredba govorita najprej o indoktrinaciji v okolju, v katerem ženska, ki ni več ljubljena, ostane brez vsega.

MIHA TREFALT

• **Že bežen pregled vaših gledaliških režij razkriva, da so vam blizu intimne, osebne drame ženskih likov, ujetih v mikro okolje partnerskih in družinskih odnosov. S čim pogojujete vaš interes za takšno tematiko?**

“Velike zgodbe, kot so vojne, revolucije in ideologije, me zanimajo le, če se jih lotevamo skozi intimne drame odrskih likov. V gledališču me zanimata predvsem človek in njegova narava v različnih okoliščinah, v različnih življenjskih situacijah. Zdi se mi, da o problemih, ki me pestijo ali vznemirjajo na kakršen koli način, lažje spregovorim skozi oči posameznika, predvsem s stališča ženske.”

• **Z ženskega stališča sta napisana tudi roman in njegova odrska priredba z enakim naslovom, *Dnevi zavrženosti*, v katerih spremljamo 38-letno Olgo od trenutka, ko ji mož, s katerim je preživela petnajst let, pove, da jo zapušča. Ker je med prvo in zadnjo verzijo besedila priredbe kar precejšnja razlika, sprašujem, ali ste imeli kakršen koli vpliv na to, kakšna naj bo končna različica?**

“Priredbo je začela pisati in jo tudi napisala Urška Taufer, pozneje se je v proces ‘piljenja’ besedila vključila še dramaturginja Nina Kuclar Stiković in besedilo za uprizoritev sta dokončali skupaj. Imela sem nekaj zamisli, popravkov in pripomb, ki sem jih najprej predlagala Urški, nato Nini, vendar je besedilo zavilo na svojo pot, in prav je tako. Prav je, da pišejo tisti, ki znajo, in čeprav se je besedilo oddaljilo od moje prvotne zamisli - besedilo sem si sprva zamislila kot psihodramo, v kateri Olga, njen mož Mario in oba, zdaj že odrasla otroka, pri terapevtu razčiščujejo medsebojne odnose in podoživljajo pretekle situacije - verjamem, da sem z nekaterimi svojimi predlogi vendarle vplivala na končno različico.”

• **Odrska priredba ne skriva, da je nastala po prozni predlogi, saj je zašla bolj v performativno formo in ostaja nekje med romanom in dramo. Se s tem ne oddaljuje od bistva dramskega pisanja?**

“Če te roman pritegne, navduši in prevzame tako, kot je Urško, se je težko distancirati in ga ‘prepisati’ v čisto dramsko formo. V obliki, v kakršni je besedilo danes, ohranja poetiko romana in način pripovedovanja Elene Ferrante, hkrati pa v dialoge



Režiserka Tijana Zinajić

vnaša živost in čutnost. Priredba prav tako ohranja jezik romana, ki je nekoliko višji, kot ga v gledališču pričakujemo pri uprizorjanju sodobnih dram. Lektorsko pa smo vanj posegli le toliko, da smo vnesli srednje vokale, ki bodo gledalce spomnili, da dogajanje drame poteka v Italiji.”

• **Situacija, v kateri se znajde Olga, je dovolj univerzalna, da bi se lahko dogodila kateri koli ženski na katerem koli koncu sveta. V nasprotju s pogosto prakso gledališč, ki takšna besedila rada umestijo v geografsko nevtralen prostor ali pa jih slovenijo, vaša uprizoritev prostor izvirnika celo poudari. Zakaj?**

“V romanu in v njegovi priredbi ima geografsko okolje pomembno vlogo. Prav imate, če rečete, da sta tematika in čustvovanje v drami dovolj univerzalna, vendar pa je v Neaplju rojena Olga dovolj temperamentna, njen spomin na jug Italije, kjer je preživela otroštvo in mladost, pa nenehno močno prisoten, da lahko uprizoritev daje barvo, ozrače Sredozemlja in ekspresivnih ljudi. Neapelj pa tudi Torino, kjer Olga v aktualnem trenutku živi, sta nam geografsko dovolj blizu, zato ostajamo v Italiji; nena zadnje tudi zato, ker je koprsko gledališče zraslo na tradiciji italijanskega in deluje na območju, kjer danes živi tudi italijanska skupnost.”

• **Omenili ste Olgin spomin na jug Italije in Neapelj. Dramatisacija že na prvi strani vpelje morda najbolj skrivnosten lik v igri, Emilio, imenovano tudi Revica, ki vznika prav iz Olginega spomina na otroštvo. Kdo je Revica? Olgina vest, sogovornica, praspomin?**

“Revica je sosedja iz Olginega otroštva, ki jo je iz ljubezni do druge ženske zapustil mož. Ostala je sama s tremi otroki, zato je vse noči prejojala, da jo je bilo slišati tudi v sosednja stanovanja. Pooseblja indoktrinacijo v okolju, kjer ženska, ki ni več ljubljena, ostane brez vsega, se posuši, ne obstaja več in lahko, kot zapiše Ferrantejeva, ‘naprej živi le mrtva’. Gre za klasično indoktrinacijo, ki smo jo v šovinističnem okolju ponotranjili in ni povezana samo z geografskim okoljem romana na prelomu tisočletja, ko je ta prvič izšel. Gre za miselnost, ki samsko žensko, kaj hujšega, če ob tem

še nima otrok, marginalizira, jo potisne na rob družbe, zaradi česar se ta povsem nezavedno trudi, da diha tako, kot diha družba. Tudi Olga. Ko je neapeljska Revica ostala sama, se je takrat osemletna Olga spraševala, kaj hudega se je moralo zgoditi z njihovo sosedo. Ker si tega ni znala razložiti, si je lahko le prisegla, da takšna kot Revica ne bo nikoli, res nikoli. Podoba shujšane, izžete in na rob odrinjene Revice se ji je zapekla v možgane, zato jo po Marievem odhodu ta podoba nenehno preganja. V uprizoritvi se zato Olga v nekem trenutku združi z Revico in skupaj vstopita v polje, v katerem ženske brez moškega ne obstajajo več.”

• **Del te indoktrinacije je najbrž tudi podrejeni položaj, ki ga je Olga sprejela, ko je zaživela z Mariom. Preseneča morda le dejstvo, da se te indoktrinacije, ki še vedno močno prežema italijanski jug, po življenju v Kanadi in Španiji ter desetletju in pol življenja v Torinu ni otresla.**

“Olga je doštudirala z odliko, se zaposlila, poročila, delala, da je pri študiju lahko podpirala Maria, zanosila, objavila prvo zgodbo, zanosila drugič in se odpovedala - življenju. Nihče je v to ni silil, nihče ukazal, sama si je izbrala podrejeni položaj in šele pozneje prišla do spoznanja, da drugih ne more spremeniti, da spremeni lahko le sebe. Odločitev za podrejeni položaj ni bila zavestna, bila je posledica te indoktrinacije in vzorcev, ki se nas polastijo že v otroštvu. Čeprav je morda nekoč sklenila, da ne bo takšna, kakršna so neapeljske ženske, se tega bremena tudi v bolj razvitem, vendar v družbenem smislu prav nič drugačnem Torinu ni znebila.”

• **Olgin odziv na Mariov odhod je zelo človeški in zelo klišejski: presenečenju sledita samotolažba in upanje, da bo Mario spoznal svojo zмотo ter se vrnil k njej in otrokoma; sledi poskus zapeljevanja, vpletanja otrok, vzbujanja ljubosumnja ... V čem je lik Olge tako poseben, tako drugačen, da je vreden literarne obdelave?**

“Olga sama po sebi ni poseben lik. Žensk, kakršna je ona, je veliko, in če bi se te znašle v enaki situaciji kot Olga, bi bile njihove reakcije najbrž zelo podobne. Bolj kot lik Olge je v romanu poseben avtoričin pristop k opiso-

vanju lika, saj Olgo razgali v trenutkih, ko je ta najbolj neprijetna, celo primitivna, povsem na dnu. Iskreno in brezkompromisno razgalja Olgina čustva in ni ji nerodno zapisati, da se ženske včasih ne znajo obvladati, da smo ranljive, uboge in v določenih trenutkih tako čez mero neuravnovešene, da zanemarimo lastne otroke, same sebe in svoje obveznosti. O vsem tem v javnosti nerade govorimo, saj nas učijo, da moramo biti urejene, vedno popolne, da moramo postoriti vse, da ne smemo pozabiti na partnerja, tako kot bo morda on pozabil na nas in nekega dne odkorakal iz naših življenj. Vsi, ki so prebrali roman, tudi moški, so na straneh, na katerih avtorica opisuje Olgino ravnanje z otrokoma Ilario in Giannijem, občutili nelagodje, saj Ferrantejeva izreka tisto, kar sicer zamočimo. Neprijetno je brati, kako Olga ‘razpada’, kako vse dneve prespi, se ne umiva, pozablja, da mora v šolo po otroka, ne kuha, ne plačuje položnic, v stanovanju pa se nabirajo kupi umazanega perila. V romanu Ferrantejeva ne razgalja le ženske, ločenke, temveč tudi družbo in njen odnos do žensk brez moškega. Olga je imela prijatelje, toda da bi ji kdo med njimi po Mariovem odhodu priskočil na pomoč, se zavzel zanjo, da bi se vsaj Mario potrudil, da bi dan ali dva na teden preživel z otrokoma ... O tem v romanu ne bemo! Polno odgovornost za otroka, psa in stanovanje mora prevzeti Olga, vendar se izkaže, da ne zmore. Razpadla je njena družina, krha, lomi in razpada se tudi sama, vse to pa jo žene

“Gre za miselnost, ki samsko žensko, kaj hujšega, če ob tem še nima otrok, marginalizira, jo potisne na rob družbe, zaradi česar se ta povsem nezavedno trudi, da diha tako, kot diha družba.”

TIJANA ZINAJIĆ  
režiserka

v norost. V teh težkih trenutkih ostaja v mestu, ki ni njeno, sama, brez prijateljev ali sorodnikov, ki bi ji v pomoč ponudili roko ali poskrbeli vsaj za oba otroka in psa.”

• **Kaj pred *Dnevom D*, kakor ste poimenovali enega od prizorov, žene Olgo, da v najgloblji depresiji s steklenico v roki obišče Carrana, sosedja iz spodnjega nadstropja, in se mu prepusti?**

“Koitus razumem kot akt samopoškodovanja, ki izhaja iz Olgine stiske, nezmožnosti soočenja s situacijo, v kateri se je znašla. Četudi Carrano ni globlje vpleten in se Olgi, ki nenehno govori o tem, da jo je mož zapustil, lahko le čudi, Olga poškoduje oba - Carrana in sebe. Mario je v tistih trenutkih njena edina obsesija in Olga verjame, da bo seks s Carranom v Mariu vzbudil ljubosumje. Ne, Olga ne išče topline, nežnosti ali tolažbe, misel na seks se ji celo upira, saj se je leta in leta - takrat ko je nehala preklinjati in se iz male Neapeljčanke ‘kultivirala’ v

## Elena Ferrante: *Dnevi zavrženosti*

Krstna uprizoritev dramatisacije romana

Prevajalka **Anita Jadrič**

Avtorici dramatisacije **Urška Taufer, Nina Kuclar Stiković**

Režiserka **Tijana Zinajić**

Dramaturginja **Nina Kuclar Stiković**

Lektor **Martin Vrtačnik**

Scenograf **Darjan Mihajlovič Cerar**

Kostumograf **Matic Hrovat**

Glasbeni opremljevalec in pianist **Joži Šalej**

Oblikovalka giba **Lada Petrovski Ternovšek**

Oblikovalec luči **Jaka Varmuž**

Igrajo: **Anja Drnovšek, Mojca Partljič, Blaž Popovski, Sara Gorše, Mak Tepšič, Igor Štamulak**

Premiera 7. februarja 2025 v Gledališču Koper

družbi sprejemljivo žensko - trudila, da zapre svoj eros. V odnos s Carranom zato ne vstopi s strastjo, temveč z razumom; gre za njeno legitimno odločitev in še enega od njenih načrtov, ki naj bi ji zagotovil Mariovo vrnitev.”

• **Zakaj ne razmišlja o tem, zakaj jo je Mario zapustil, in zakaj je tako, kot je v tistem trenutku, morda celo boljše?**

“Olga nenehno razmišlja napačno. Ne razmišlja o tem, da njena veza z Mariom ni bila dobra, da ni moški, ki ji je všeč in bi si z njim želela živeti. V svojih blodnih razmišljanjih, s katerimi popiše kup neodposlanih pism, se namesto tega nenehno vrača na začetek njunega odnosa in se ne sprašuje, kaj je bilo v njunem odnosu narobe že pred petnajstimi leti, ko sta se spoznala.”

• **O Mariu tudi iz romana ne izvemo veliko. Kakšen človek je moški, ki svoj pobeg pojasnjuje s “praznino smisla”.**

“Mislim, da je Mario predvsem strahopeten. Je v krizi srednjih let, zdi se mu, da življenje teče mimo njega, da mu vse uha iz rok in da je dan enak dnevu. Takšnega življenja si ne želi, takšno življenje zanj ni vznemirljivo, zato se odziva samoohranitveno, egoistično in z lahkoto odrine vse, za kar je prepričan, da se ga ne tiče. Nočem ga obsojati, nočem reči, da je slab. V odnosu z Olgo se ne trudi vzbuditi strasti, v položaju, v katerem se je znašel po priznanju, da ima ljubico, pa se z Olgo ni sposoben dogovoriti, kam in kako naprej, kako si razdeliti obveznosti do otrok, se ločiti ali ostati skupaj in živeti drug mimo drugega, zaradi česar mu Olga očita, da je strahopetec, ki je praznino smisla, na katero se je izgovarjal, 'zadelal s Carlinim telesom'. Toda Maria določa še nekaj drugega. Godi mu, da ga Olga čaka, si ga želi, obenem pa ve, da bo, ko Olga ne bo več hrepenela, izgubljen. Močnega se čuti samo takrat, ko zanj dihata dve ženski; v trenutku, ko bo ostala ena sama, pa se bo ovedel svoje nove resničnosti, saj ni povsem prepričan, da je lahko kos 20-letni ljubici Carli. Tudi to je njegov strah.”

• **Lastnost gledališča je tudi ta, da o istih temah lahko spregovori v različnih žanrih. Ko so vas nekoč vprašali, kako pomembno je, da so vaše predstave smešne, ste odgovorili da je “nujno, da je stvar smešna”. Ste tudi v tej uprizoritvi iskali komične trenutke?**

“Seveda. Prizor s seksom med Carranom in Olgo mora biti za gledalca 'hecen', ne boleč. Smešna sta oba prizora s Carranom, paziti moramo, da ne prestopimo roba in ne zdrsnemo v komično. Pri tej uprizoritvi se nas je zbralo kar nekaj z odličnim smislom za humor, zato smo pozorni, da ne prestopimo meje, ampak ohranjamo le možne duhovite trenutke. Včasih je tudi na Dneve zavrnjenosti treba pogledati od zgoraj navzdol, tako kot pri komediji.”

• **Za dramsko pisanje radi rečemo, da govori o splošnih, občih vprašanih človekovega bitvanja. S temo zapustitve, prevare in samozavrženosti se bo identificiral velik del občinstva, predvsem ženskega. Bo uprizoritev nagovorila tudi moške?**

“Nekatere zagotovo, drugi se bodo bolj kot z Olgo identificirali z Mariom, dobili uvid v še eno družinsko krizo in spoznali, kako naj ne bi reševali odtujenih partnerskih odnosov. Občinstva ne delim rada na moški in ženski del, saj poznam kar nekaj moških, ki si radi ogledajo 'ženske' filme - od Jeklenih magnolij do Najinih mostov.”

Pred prvo premiero za najmlajše v sezoni, ki vabi že v soboto

# Med nostalgijo in domišljijo

V koprskem gledališču se radi pohvalijo s krstnimi uprizoritvami besedil za najmlajše, zato tudi skorajšnja premiera ni izjema. Tokrat so posegli po prozni predlogi, zbirki kratkih zgodb Gianniya Rodarija Pravljič po telefonu, ki s svojimi nenavadnimi junaki in nepričakovanimi preobrti že desetletja navdihujejo najmlajše; v režiji Jake Ivanca pa jih hkrati tudi nagovarjajo, naj za trenutek odložijo pametne telefone, saj je svet tostran ekranov bogatejši kot tisti - za njimi. Uprizoritev, v kateri bo v vlogi pripovedovalca nastopil italijansko-slovenski igralec Francesco Borchio, si lahko v italijanskem jeziku premierno ogledate že to soboto dopoldne v koprskem gledališču.

MIHA TREFALT

Učitelj, pozneje novinar, urednik, pesnik in pisatelj Gianni Rodari velja za enega najvidnejših italijanskih ustvarjalcev na področju literature za mladino in otroke v drugi polovici preteklega stoletja. Ob njegovih zgodbah, pravljicah in pesmih so odrasčale številne mlade generacije, njegova zbirka “receptov” za pripovedovanje pravljic, posejana s številnimi primeri, hkrati pa docela strokovno branje o literaturi in vzgoji *Srečanje z domišljijo* je sredi sedemdesetih let postala priljubljeno čtivo vzgojiteljev in šolnikov, tudi slovenskih.

Slovenci smo se z Rodarijem prvič srečali leta 1967, ko je v slovenskem prevodu izšel mladinski roman *Moderne puščica*, sledile so pravljice *Vid v televizorju* in zbirka *Torta na nebu*, leta 1974, več kot desetletje po prvi italijanski izdaji, pa smo v prevodu *Eveline Umek* lahko prvič brali *Pravljič po telefonu*: zbir sedemdesetih pravljic, ki jih je trgovski potnik, gospod Bianchi, od ponedeljka do sobote, ko je bil na poti, vsak večer natanko ob deveti uri po telefonu pripovedoval svoji hčerki, da je lahko zaspala. Pravljič, večinoma kratke, daljše le takrat, ko je gospod Bianchi sklenil tako dober posel, da je za telefonski klic lahko zapravil nekaj kovancev več, so tako bile šest dni na teden edina vez s hčerko.

Z domišljijo je vse mogoče

Avtorja priredbe besedila, režiser **Jaka Ivanc** (tudi scenograf uprizoritve) in igralec **Francesco Borchio**, sta za uprizoritev izbrala šest pravljic, pravljični junaki - deklica Anica (ki se zaljubi v morje in noče iz vode), ribič (ki najde majcenega otroka z dvema plavutma na hrbtu, kot ribe), Martin Trdoglavac (ki se odpravi po cesti, ki ne vodi nikamor), dedek (ki ne zna pripovedovati pravljic), celo velikanški top, ulit iz mestnih zvonov - pa bodo mlade gledalce popeljali skozi neverjetne pa tudi neskončno domiselne situacije, polne presenečenj in humorja. Zaščitni znak Rodarijevih zgodb in uprizoritve je namreč prav domišljija, ki nas opominja, da je svet zanimiv in pozitivne energije poln kraj, kjer se lahko zgodi vse - če se le prepustimo domišljiji.

Skrbno izbrane pravljice, ki jih v uprizoritvi pripoveduje in povezuje igralec Francesco Borchio, bodo gledalce popeljale v preteklost, ko je bil telefon še čvrsto pritrjen na zid ali pa je domoval na posebni polički, pod njim pa je bil v vsaki hiši še neobhodno potreben telefonski imenik. V čas, ko se je oče male deklice vsak večer javil po telefonu, da ji pove pravljico za lahko noč. Zakaj? Ker jo je imel, kot vsak starš svojega otroka, najraje na svetu. In najbrž se je bal, da bo zaradi svojega dela zamudil vse, kar lahko starši prenesejo na svojega otroka. Vzgoja je tudi vzpostavljane vrednot, ki nas peljejo skozi življenje.

“Vrednote so v današnjem svetu vedno bolj zabrisane in postajajo le visokoleteče misli, ki krasijo zunanjo podobo tistega, ki o njih govori, ne pa resnična dejanja,” razmišlja režiser Jaka Ivanc. “Zavedanje družine in topline doma, kot se je v hipu neskončnega miru zave Anica Nerodica, zaprta v školjki. Ali pa poguma in moči radovednosti, ki popeljeta Martina Trdoglavca po poti, na katero se nikomur ni zdelo vredno stopiti, saj naj ne bi peljala nikamor. Ali pa vojna zvonov - vojna je najbolj neumna in



Francesco Borchio v vlogi pripovedovalca Pravljič po telefonu

nepotrebna stvar ali dejanje, ki se lahko zgodi na tem svetu. Na vsakem koraku je vredno ponavljati to misel. Tudi v otroški predstavi! Ne igraymo se z orožjem. Ne bodimo pohlepni. Prenehajmo si nenehno želeti več, kot potrebujemo. Za generala iz *Vojne zvonov* je za kaj takega najbrž prepozno. Mogoče pa se bo skromnosti upajmo, naučil ribič iz Cefaluja.”

Pogovor po telefonu nekoč in danes

Odrsko dogajanje je režiser umestil v prostor, napolnjen s starimi predmeti, ki spominja na starinarnico, kar bo v mladih gledalcih zagotovo izzvalo radovednost - tudi zaradi telefona s slušalkami in vrtljivo številčnico ter vrvice, ki nas je nekoč

kjer imamo trenutek časa, se 'zabuljimo' v svoj pametni telefon. Takšni smo slab zgled našim otrokom, od katerih pa pričakujemo, da ne bodo 'viseli' na socialnih omrežjih in v nedogled zrlji v telefone. Otroci nas posnemajo. V vsem. Slej ali prej.” Ja, slušalka je bila nekoč z žico povezana s telefonom in po njej je glas prihajal od neke daleč. Ni bilo videoklicev - če bi bili, bi bila Rodarijeva zbirka *Pravljič po telefonu* dosti bolj filmska kot pripovedna. Ali pa je sploh ne bi bilo.

“Ob pravljicah bomo lahko zaprli oči, poslušali, malce pogledali in videli, da je svet lahko drugačen tudi danes. Če starši ne bomo znali pomagati otrokom, da se navadijo dobre in zdrave uporabe pametnih telefonov, jim ne bo pomagal nihče. To je

**“Vojna je najbolj neumna in nepotrebna stvar ali dejanje, ki se lahko zgodi na tem svetu. Na vsakem koraku je vredno ponavljati to misel. Tudi v otroški predstavi! Ne igraymo se z orožjem. Ne bodimo pohlepni. Prenehajmo si nenehno želeti več, kot potrebujemo.”**

JAKA IVANC  
režiser

preko telefonske vtičnice povezala s svetom. Uprizoritev bo zato spregovorila tudi o načinih komuniciranja nekoč in danes ter mlade gledalce in njihove starše opozorila, naj vsaj za nekaj trenutkov odložijo pametne telefone in se raje posvetijo drug drugemu. “V poplavi in zmešnjavi pametnih telefonov, ki nam vse bolj krojijo življenje, bi se rad ustavil, umaknil pametne telefone in tako kot nekoč naglas spregovoril najmlajšim,” o uprizoritvi razmišlja režiser. “Telefon in računalnik sta bila takrat dve različni stvari, dva različna pripomočka, danes pa najbolj zmogljivemu domačemu računalniku rečemo telefon in nosimo ga v žepu. Povsod,

naša odgovornost. S predstavo bomo nagovorili otroke, da staršem pomagajo odložiti telefone in čas raje posvetijo otrokom,” še doda režiser.

Uprizoritev *Pravljič po telefonu* (ob naštetih so jo pripravili še kostumograf **Andrej Vrhovnik**, avtor glasbe **Davor Herceg** in oblikovalec svetlobe **Jaka Varmuž**), ki so jo v Gledališču Koper sooblikovali z Inštitutom za jezikoslovne študije Znanstveno-raziskovalnega središča Koper, si bo do konca sezone moč ogledati v italijanskem jeziku; v slovenskem pa si jo bodo med prvimi lahko ogledali obiskovalci 5. Mednarodnega festivala otroških predstav Pri svetilniku konec letošnjega avgusta. •



FOTO: DAVID VERLIC

Kot uvod v Dodekalogijo 1972-1983 je januarja v Xcentru potekal pogovor s Tomijem Janežičem, režiserjem omnibusa 12 med sabo povezanih predstav, ki so del uradnega programa GO! 2025, Destin(y)ation ali Dotik usode. Na predstavitvi osrednjega gledališkega projekta SNG Nova Gorica v okviru Evropske prestolnice kulture v letu 2025 so se pogovarjali tudi o knjigi Kot bi bil tukaj začasno, zbirki 25 intervjujev z režiserjem, ki segajo vse do leta 2002, in ki jo je izdal Slovenski gledališki inštitut. Pogovor z režiserjem sta vodila Ana Perne (SLOGI) in Marko Bratuš, umetniški vodja. Po številčnem obisku sodeč, publika z zanimanjem spremlja in že nestrno pričakuje predstave Tomija Janežiča.



FOTO: JERNEJ HUMA

V januarju je premiero doživela nova plesna uprizoritev Prometej, mednarodno priznanih koreografov, Nastje Bremec Rynia in Michala Rynie. Tokrat sta z mednarodnim plesnim ansamblom MN Dance Company raziskovala vstopne točke človeštva v napredek, svobodo, razvoj, in izstopne točke tega istega, človeške tegobe, nesrečo, obup, kot posledico nepremišljenih in objestnih dejanj - vse, kar simbolizira lik Prometeja. Produkcija predstave je delo MN Dance Company, kot koproducenti pa se pridružujejo SNG Nova Gorica in Cankarjev dom Ljubljana pa tudi GO! 2025, saj je del uradnega programa Evropske prestolnice kulture 2025 Nova Gorica - Gorica in del projekta Brezmejno telo.



FOTO: SERENA BOBBO

Nasmejana ekipa je nazdravila premieri koprodukcije Tako bližji, s katero se je igralka Lara Komar vrnila na oder SSG. Avtor besedila in režiser Luca Quaia, avtor glasbe Francesco Sgrò in lučkar Martin Peca se s protagonistko monodrame veselijo nove uprizoritve, ki je nastala v dvojni jezikovni različici zaradi sodelovanja s tržaškim gledališčem La Contrada. Ponovitve se bodo nadaljevale do 26. januarja.



FOTO: SSG

Broadwayska komedija Prebrisane male laži je uprizoritev SSG, ki je doslej doživela največje število gostovanj med predstavami lanske sezone. Zabavna zgodba o družinskih skrivnostih, ki si jo je zamislil ameriški dramatik Joe DiPietro in jo je postavila na oder režiserka Nenni Delmestre, bo do maja obiskala skoraj dvajset slovenskih odrov. Nikla Petruška Panizon, Franko Korošec, Primož Forte in Tina Gunzek (na fotografiji z maskerko Iryno Neveza) so v prejšnjih dneh že nastopili v Sežani, Postojni in Šmarju pri Jelšah.



FOTO: JAKOB BUŽAN

Četudi se je Koper v lanskem decembru v praznično podobo odel kot zadnje slovensko mesto, je bil program, ki je na Miklavžev večer spremljal tradicionalni prižig lučk, nekaj posebnega; tudi zato, ker ga je pod patronatom Zavoda za mladino, kulturo in turizem Koper (ZMKT) pripravilo Gledališče Koper pod režijskim vodstvom njegove direktorice Katje Pegan. Ob igralcih koprškega gledališča so na prireditvi z naslovom Prižigimo luč v očeh nastopili številni mladi plesalci in akrobati, ZMKT pa je z omenjeno prireditvijo znova povezal javne zavode in številna društva v MOK.



FOTO: GLEDALIŠČE KOPER

Na jubilejno leto - 25 let delovanja - v Gledališču Koper opozarjajo z različnimi obgledališkimi dogodki, med njimi s ciklom osmih pogovornih večerov pod skupnim naslovom Četrto stoletje. Na prvem pogovoru, ki so ga v gledališču pripravili v sodelovanju z Radiem Koper, je igralec in novinar Janko Petrovec v mali gledališki dvorani gostil tri dolgoletne gledališke direktorje: ob Katji Pegan še direktorico in umetniško vodjo MGL Barbaro Hieng Samobor ter direktorja SNG Maribor Danila Roškerja. Drugega iz niza pogovorov, ki ga bo vodil novinar Primorskih novic Aljaž Novak, napovedujejo za zadnji četrtek v mesecu.